

Efternævnte Bemærkninges anmoder jeg end at
 for så vidt i Betrachtingen, men da det vilde give
 Anledning til yderligere Drøftelse af Sagen, foreslår
 jeg min Anmodning og nøjedes end at sætte det i
 Repetition.

" Efter det Forstaaelse Hævede til Kommissionen
 indsendte Forskriftsbegjæringes skønnes det, at
 Prisen for Meddelelsen for Lintssygehospitalet vedtoges
 herover endes for Løb i Republiket, som at Lintssyge-
 hospitalet vilde have givet større Overstøt. -

Jeg mener, idet jeg henviser til de af mig for Lintssyge-
 hospitalet 19^{14/15} og 19^{15/16} afkomne skønsmæssige Resultater,
 hvor der er taget Hensyn til Forstaaelse Hævedes Kritik
 af Republiket for 19^{13/14}, fastholder, at Drøftelse af
 Lintssygehospitalets Forer ikke har givet Understøt,
 men er fretkket forsvarende, kfr. Godtgjorte P. Nilsens
 Erklæring. -

J
 Nilsen

Konsulent Jesus Christ Frøberg til Dyrkning
af Vordingsborgs Undersøgelser Forber.

TIL

DIREKTIONEN FOR SINDSSYGEHOSPITALET

ved VORDINGBORG.

Afskrift

I Henhold til Direktionens Anmodning om en Indstilling angaaende Ændringer i Driften af det til Hospitalet knyttede Landbrug, skal jeg herved, efter et nøje Gennemsyn af den af Kommissionen afgivne Betænkning og efter at have haft Lejlighed til at bese Forholdene paa Stedet, fremføre følgende:

At det under landbrugsmæssig Drift værende Areal, ca. 29,7 ha henligger ca. 10 ha i Eng. Resten har hidtil været drevet i følgende Sædskifte:

- 1 Helbrak
- 2 Hvede
- 3 Blandsæd
- 4 Havre
- 5 Græs
- 6 Græs

Dette Sædskifte kan langt fra anses for tidssvarende, og det maa i særlig Grad anses for uheldigt, at der ikke har været dyrket Roer, dels vilde der derigennem kunnet være fremskaffet et billigt Foder til Kobesætningen, dels vilde Roedyrkingen have en heldig Indflydelse i Sædskiftet. I Betragtning af det store Engareal maa det tillige anses for usædsvendigt at have saa stort et Areal liggende med Græs.

Kommissionen har foreslaaet Koholdet afskaffet og følgende Sædskifte indført:

- 1 Kartofler
- 2 Frøroer, Gulerødder, Kaal og andre Havesager
- 3 Havre
- 4 Runkelroefrø
- 5 Hvede

Til dette Sædskifte er at bemærke, at Runkelroefrø er en

meget usikker og lunefuld Afgrøde, der er i høj Grad afhængig af Vejrliget, Sygdomsangreb, og Arbejdslederens Energi og personlige Dygtighed som Frøavler. Runkelroefrøet er lagt som Forfrugt for Hvede, hvilket maa anses for at være yderst uheldig. Runkelroefrø modner normalt i Midten af September, men før den er høstet og Jorden tilberedt til Vintersæd, vil det ofte ikke være muligt at saa Vintersæden før i Midten af Oktober. Da den heldigste Saatid for Hvede falder mellem 10-20 September vil en saa sildig Saaning virke stærkt nedsættende paa Udbyttet af Hvedemarken. Sædskiftet forudsætter endvidere, at Koholdet afskaffes, men, som det vil fremgaa af det efterfølgende, kan dette absolut ikke tilraades.

Da Marken for Tiden drives i en 6 Marks Drift, foreslaaes denne bibeholdt for at undgaa Vanskelighederne og Ulemperne ved en andet Inddeling og følgende Sædskifte foreslaas indført:

1. $\frac{3}{5}$ Kartoffler, $\frac{2}{5}$ Gulerødder, Kaal og andre Havesager
2. Havre
3. $\frac{1}{2}$ Græs, $\frac{1}{2}$ Roer
4. Byg
5. benyttet Brak (tidligere Kartoffler, tidlige Arter m.m.)
6. Hvede

Dette Sædskifte tilfredsstiller Fordringerne til en passende Veksling med Afgrøderne og tager Hensyn til Jordens Renholdelse og vil være ret let gennemførligt. Der bør indlægges ca. $\frac{1}{2}$ ha med Lucerne. Da det anses for givet, at Engen vil kunne forbedres meget ved en passende Pleje og Gødskning forudsættes, at efterhaanden som Engen forbedres og Lucernen vokser til, vil det halve Skifte Græs kunne bortfalde og hele Skiftet kan anvendes til Roer.

Da der fremtidig vil blive en mindre Mængde Staldgødning og Latrin til Raadighed end hidtil, vil det blive nødvendigt at indkøbe en Del Kunstgødning. For at økonomisere bedst muligt med den forhaandenværende Staldgødning, maa det meget anbefales, at der bygges en Ajle-

kunne, der kan rumme Ajlen for ca. 9 Maaneder.

Paa Grund af manglende detailleret Regnskab er det overordentlig vanskeligt at faa et Overblik over, hvorledes de enkelte Grene af Landbruget har betalt sig. Det fremhæves i Kommissionens Betænkning, at Koholdet har givet et betydeligt Underskud uden dog at kunne forsyne Hospitalet med tilstrækkeligt Mælk, hvorfor Koholdet foreslaas afskaffet.

Dertil er dog at bemærke, at naar Koholdet hidtil synes at have givet et mindre tilfredsstillende Resultat, maa Aarsagen dertil sandsynligvis for en stor Del søges i, at Fodringen har været for dyr og uhensigtsmæssig, idet der ikke har været dyrket Roer. Roer afgiver saavel et billigt som godt Foder, og Savnet heraf har baade fordyret Fodringen og nedsat Udbyttet. Den hidtil anvendte Fremgangsmaade at indkøbe Kalvekøer, der efter at være udmalkede atter sælges, kan det ikke tilraades at fortsætte; den har formentlig ogsaa bidraget til, at Resultatet af Koholdet ikke har været tilfredsstillende.

Med Hensyn til det regnskabsmæssige Underskud, Koholdet har givet, gøres opmærksom paa, at uden Kohold vilde det store Engareal ikke kunne udnyttes og en Del Halm og Hø, som nu uanvortes af Køerne og i Regnskabet sættes til samme Pris som det øvrige Foder, vilde gaa tabt som Affald. Naar disse forskellige Forhold tages i Betragtning, maa det antages, at det Underskud, Koholdet har givet, for en Del er et regnskabsmæssigt; det virkelige Underskud er formentlig noget mindre. Naar der gennemføres en billigere Fodring, som den kan faas ved at fodre med større Mængde Roer, hvorved tillige opnaas større Mælkeudbytte, vil det sikkert vise sig, at Koholdet ikke er urentabelt, og det maa derfor anbefales, at det nuværende Antal af 6 Køer bibeholdes, og at Antallet enten ved Opdræt eller Indkøb bringes op til 10 Stkr. Det maa dog fraraades at foretage Indkøb for Tiden under Hensyn til de høje Priser paa Kalvekøer.

Da det vil være nødvendigt at foretage en meget betydelig Udvidelse af Svineholdet, hvis det skal blive muligt at faa anvendt

alt Madaffald paa en økonomisk Maade, maa det tilraades i Stedet for at gaa til en saa stor Udvidelse at sælge Halvdelen af Madaffald og foretage en mindre Udvidelse af Svineholdet til f. Eks. to Grisesøer og ca. 180 Svin aarlig imod nu ca. 140 Svin aarlig.

Der vil derved opnaas en langt bedre Udnyttelse af den resterende Del af Madaffaldet, og der vil antagelig kunne produceres saa mange Pattegrise, at større Indkøb af disse kan undgaas. En Udvidelse af Svineholdet som anført vil formentlig kunne foretages, naar en Del af Kostalden omdannes til Svinestald med særlig Henblik paa Holdet af Grisesøer.

Det maa anbefales, at der til Driften antages en Forkarl, der har den daglige Ledelse af alt Arbejde vedrørende Landbruget, en Fodermester, der passer Svin og Køer, Malkning af Køerne indbefattet, en yngre 2^e Karl, der skal deltage i alle forefaldende Arbejder ved Landbruget, derunder ogsaa være Fodermesteren behjælpelig af og til, for saa vidt det maatte findes nødvendigt (Malkning undtaget).

Forkarlen skal føre en nøjagtig Arbejdsdagbog, samt drage Omsorg for alle daglige Optegnelser, der er nødvendige for at føre et Landbrugsregnskab.

Det maa anses for overordentlig heldig, om der kan træffes en Ordning saaledes, at Landbruget er under jævnlig Tilsyn af en paa Egnen bosiddende, dygtig, praktisk Landmand, der ved af og til at komme til Stede og tage Forholdene i Øjesyn kan paase, at alle Arbejder udføres rettidig, og at Landbruget i det hele passes forsvarligt.

Posten som Tilsynsførende bør være ulønnet, men efter Direktionens Bestemmelse skal der kunne tilstaas den Tilsynsførende Diæter som Vederlag for Tidsspilde.

Lundby den 1^e April 1916

Jens Lund.

Afskrift.

Hånd, Fortællingsberetning

Hr. Kontorchef Lundbye.

R. af Dbg.

Formand for Kommissionen af 1° Marts 1915.

Da man sjensynlig paa Hospitalet i Aarhus ikke har Klarhed over Svinesædens egentlige Værdi, har jeg forsøgt paa Grundlag af Foderværdien pr. Punds Tilvækst at udregne Svinesædens Værdi.

Jeg benytter her - ligesom Kaptajn Pedersen, Ebbestrupgaard, i sin Bog "Landbrugets Rentabilitet" - Tallet 4,25 F.E. pr. Punds Tilvækst. En Foderenhed = 1 Pund Korn.

Jeg gaar ud fra, at Slagterisvinenes levende Vægt ligger omkring 200 Pund. Da de Grise, der indkøbes til Aarhus, er store, regner jeg med en Tilvækst under Fedningen paa 140 Pund.

Værdien af en F.E. er i Krigsaaarene ca. 12 Øre. I 1913/14 kostede en F.E. ca. 6 Øre. Jeg regner med, at Gennemsnitsværdien i Finansaaaret 1914/15 har været ca. 9 Øre pr. Foderenhed.

Der er 1914/15 solgt 236 Svin paa Aarhushospitalet.

140 Punds Tilvækst pr. Gris giver $140 \times 4,25 = 595$ F.E.

$595 \text{ F.E.} \times 9 \text{ Øre} = 53 \text{ Kr. } 55 \text{ Øre.}$

$236 \times 53 \text{ Kr. } 55 \text{ Øre} = 12637 \text{ Kr. } 80 \text{ Øre}$

Et Svin har paa Slagteriet i Gennemsnit kostet 63 Kr. 86 Øre.

Der er i 1915/16 fedet og solgt 165 Svin paa Aarhushospitalet.

$595 \text{ F.E.} \times 12 \text{ Øre} = 71 \text{ Kr. } 40 \text{ Øre. } 165 \times 71 \text{ Kr. } 40 \text{ Øre} = 11781 \text{ Kr. } 00 \text{ Øre.}$

Et Svin har paa Slagteriet i Gennemsnit kostet 90 Kr. 82 Øre.

Anlægges den samme Beregning over Svinesædens Værdi 1913/14 stiller Forholdet sig saaledes :

Der er 1913/14 solgt 270 Svin fra Hospitalet i Aarhus.

Forbrug af F.E. pr. Gris = 595

595 x 6 Øre = 35 Kr. 70 Øre.

270 x 35 Kr. 70 Øre = 9639 Kr. 00 Øre

Et svin har paa Slagteriet i Gennemsnit kostet 58 Kr. 93 Øre.

I den af Kommissionen til Ministeriet indsendte Betænkning er Svineøden i Aarhus for 1913/14 ansat til en værdi af 9219 Kr. 00 Øre.

Asmildkloster Landbrugsskole ved Viborg, den 20° Oktober 1916.

H. Hauch.

103-127

Afskrift.

Kommissionen af 1. Marts 1915

København den 28. November 1916

I Skrivelse af 18. d. M. 1916 Nr. 4160 har Justitsministeriet udbedt sig en Udtalelse fra Kommissionen vedrørende den hoslagt tilbagefølgende Skrivelse fra Overlægerne paa Statens Sindssygehospita-ler hvori de indberetter, at der har vist sig store Vanskeligheder ved at faa Stillingerne som Plejere og Plejersker paa Sindssygehospitalet besat, og anbefaler en Forhøjelse af Elevlønnen som en Foranstaltning, der i alt Fald foreløbigt vil forbedre Forholdene.

I Anledning heraf skal Kommissionen udtale, at man under de foreliggende Omstændigheder er enig med Overlægerne i at ønske en Forhøjelse af Elevlønnen for nødvendig og endda en noget større Forhøjelse end den af Overlægerne indstillede. Disse har nemlig indstillet en Elevløn af 300 Kr. aarligt for kvindelige Elever og 400 Kr. aarligt for mandlige Elever, medens Kommissionen maa anbefale, at der fastsættes en Løn af henholdsvis 350 Kr. og 450 Kr. aarligt, nemlig for kvindelige Elever 165 Kr. i det første Halvaar og 185 Kr. det næste og for mandlige 220 Kr. i det første Halvaar og 240 Kr. i det næste.

Efter Kommissionens Formening vil en Forhøjelse af Elevlønnen imidlertid neppe være en tilstrækkelig Foranstaltning til paa en fyldestgørende Maade at sikre Sindssygehospitalet de fornødne Plejere og Plejersker. De Lønninger, der betales i private Stillinger, er for øjeblikket saa høje, at det maa forudses, at Tilgangen ikke vil blive tilstrækkelig, medmindre ogsaa Lønnen for de angivne Stillinger paa Hospitalet forhøjes. Under Hensyn til, at det er ganske usikkert, hvorledes det almindelige Lønningsniveau vil blive, naar den nuværende Krig er afsluttet, kan man dog ikke tilraade en Revision af Lønningssatserne.

§ Lov om Plejeforholdene paa Statens Sindssygehospitaller af 17° Maj d. A., men skal henstille, at der yder Plejerne og Plejerskerne og som Følge deraf ogsaa Sygeplejerskerne et Lønningstillæg af midlertidig Karakter at udbetale i Forening med deres svrige Lønning. Man maa endvidere anse det for ønskeligt, at disse Lønforhøjelser finder Sted snarest muligt

I Overensstemmelse hermed skal Kommissionen indstille, at der midlertidigt tillægges følgende Lønninger fra den 1° Januar 1917 at regne:

Til Sygeplejersker	600 Kr.	stigende	hvert	3 ^o Aar	med	100 Kr.	til	1000 Kr.
Plejere	600	"	"	2 ^o	"	100	"	1200
Plejersker	450	"	"	2 ^o	"	50	"	700

Den aarlige Merudgift ved disse Lønforhøjelser vil andrage ca. 76.500 Kr.

Til Slut skal man tillade sig at henvisse til det i Kommissionens Skrivelse af 2° Juli f. A. in fine udtalte om ønskeligheden af, at Spørgsmaalet om Ansettelse af Gangpiger paa Sindssygehospitallerne ved Lejlighed blev taget under nærmere Overvejelse.

P. K. V.

Lundbye

Til

Justitsministeriet